

TOTS ELS POEMES ORIGINALS DE MARIÀ VILLANGÓMEZ

Amb data de desembre de 1986, Edicions del Mall ens ha ofert els tres primers volums de les *Obres Completes* de Marià Villangómez Llobet, que contenen tota la poesia original d'aquest escriptor eivissenc, en una bella edició il·lustrada per un altre eivissenc, Vicent Calbet, i patrocinada per la Caixa de Balears.

Per als lectors que hagin pogut seguir amb atenció el procés de publicació de l'obra poètica original de Villangómez, aquesta edició sols conté una novetat absoluta: inclou la versió catalana —*Poemes mediterranis*— dels *Sonetos mediterràneos* escrits entre el novembre del 1943 i el setembre del 1944 i publicats a Barcelona el 1945.

Però la majoria dels que s'interessen per la poesia agrairan la possibilitat d'accedir fàcilment a uns llibres editats fa temps —entre 1948 i 1963— i reeditats en versió revisada per separat: d'una banda, l'editorial Selecta en l'Antologia poètica de 1969 incloïa íntegres *Els dies*, *Els béns incompatibles*, *Sonets de Balansat* i *El cop a la terra*; de l'altra, l'Institut d'Estudis Eivissencs reeditava entre 1972 i 1977 *Elegies i paisatges*, *Terra i somni*, *Declarat amb el vent* i *La miranda*.

Ara els nou llibres de poesia original de Marià Villangómez es fan assequibles en conjunt i per l'ordre en què van ser escrits. Això ha de contribuir, sens dubte, a una valoració més justa i completa de l'obra d'aquest poeta eivissenc.

Villangómez, nascut el 1913, pertany a la mateixa generació que Salvador Espriu i estudià com ell durant els anys trenta a la Universitat de Barcelona. D'aquell temps són els seus primers poemes, alguns dels quals aparegueren esparsos a publicacions illenques. Després de la Guerra Civil, dedicat al magisteri, visqué un temps a Mallorca i a Cornellà de Llobregat, però ben aviat, el 1946, s'establí a la seva illa natal, físicament allunyat del rebombori cultural. Viatger i lector de gran volada, el fet de quedar-se a Eivissa no ha representat, en absolut, que la seva obra s'hagi reduït a una dimensió localista. Però, en canvi, la difusió dels seus poemes sí que s'ha vist afectada per aquest allunyament, que s'ha vingut a sumar als obstacles generals que han afectat la normalitat de la nostra literatura com a fenomen social.

El resultat és que massa sovint es té de Villangómez una idea parcial, per exemple com a «poeta de paisatges», o és englobat grosserament, pel fet de ser illenc, en l'«Escola Mallorquina», quan no és mallorquí ni pertany a cap escola poètica local.

Villangómez és un poeta que abans de 1943 (sic) escrivia en català versos com aquests, que envejarien els «realistes històrics» dels anys seixanta:

Deixo, avorrit, el ball i surto al poble.
La nit és ara pura i solitària.
No plou des de la tarda, i s'ha calmat
suara el vent tempestuós d'octubre.
La mar ressona encara llargament,
rompent-se a cops damunt la platja pròxima.
Una lluna molt clara guaita, freda,
sobre els terrats. La veig enmig dels arbres.
Argenta els nuvolets al cel i els tolls
il·lumina pel llarg carrer enfangat.
Així que torno al teatret on ballen,
la xaranga animosa apaga, alegre,
la remor de la mar. Dins hi ha pagesos,
joves contents que beuen i fan broma,
i un públic fosc i espès que seu, contempla
com dansen o s'agiten vint parelles.
Un pas doble —ara un fox. La que m'agrada
del poble, o m'agradava, també hi és;
festeja, mai no es cansa de ballar.
La miro, en miro d'altres. Gira el cercle.
Torno a fumar, s'aixeca el fum del tedi.

És qüestió, doncs, de (re)llegir-lo i (re)situar-lo al seu lloc: no és tan sols el millor poeta (i el millor escriptor) d'Eivissa, sinó un dels millors poetes de la seva generació.

És cert que la relació entre l'home i la terra ocupa en la seva obra un lloc central, però ens enganyariem si el prenguéssim per epígon dels paisatgistes mallorquins. Des dels seus primers llibres, que tracten de l'amor i la terra com una sola i única realitat

(«*deixa'm veure en paisatge el meu amor*»), fins als últims, en què l'home ha esdevingut poble i la terra escenari d'història i cultura, Villangómez sobrepassa tot localisme o convencionalisme: *respirava els vells camps, la vella pagesia, / i escoltant un llarg somni escrivia aquests versos.*

La llengua i la poesia són també temes grans i fondos en l'obra de Villangómez. Vegem-ho tan sols en els versos que clouen l'últim poema de l'edició que comentem:

Oh parla que ens trobem en l'alenada
i anomenant les coses de la terra,
en tu i els teus perills és on madura
l'esquiú torb de la humana poesia.

En resum, no és tan sols per fer justícia a Villangómez i la seva poesia, que cal conèixer plenament la seva obra completa. Més encara: conèixer Villangómez és indispensable per tenir una visió justa i no mutilada de la poesia catalana contemporània.

ISIDOR MARI
maig de 1987